

Dr. Csorba Péter pályázata

a DE TTK Földtudományi Intézet számára meghirdetett

intézetigazgatói megbízásra

A Földtudományi Intézetet alkotó 5 tanszék korábban intézeti, később tanszékcsoporthi, majd 2006-óta ismét intézeti keretekben működik. A legutóbbi szervezeti váltás előtt éves rotációban a tanszékvezetők irányították a tanszékcsoporthi. A 2002/03, ill. 2005/06-ös tanévben én töltöttem be a **tanszékcsoporthi vezetői** funkciót. A közelmúltban tehát már volt alkalmam bizonyos gyakorlatot szerezni az öt tanszékkel érintő közös feladatok kezelése terén.

Az intézeti keret a tanszékcsoporthi viszonyokhoz képest szorosabb együttműködést, direkter vezetői hatáskört jelent. A korábbi lazább kooperációs viszonyok helyett, ma már az esetek többségében **gyorsabb döntéshozásra** van szükség, megnőtt az egyszemélyes vezetői felelősség személyi és pénzügyi kérdésekben egyaránt. Ma az intézetvezetőtől gyors, menedzserstílusú fellépést várnak, a konkrét munkaszervezés azonban továbbra is a tanszék szintjén folyik és ott van a legtöbb információforrás is. Úgy látom, hogy ez a tendencia a jövőben is folytatódni fog, és vigyázni kell arra, hogy megmaradjon a szellemi műhelyek eredményes működéséhez nélkülözhetetlen szabadság szint.

A kötıtségek főképp az **oktatásszervezés** terén gyarapodtak. Számottevően megnöttek az intézeti szintre utalt oktatásadminisztrációs feladatok és egyre több a tudományos produkciót számontartó rendszer is – ld. sűrűbb pályázati beszámolók, akadémiai statisztikák, egyetemi nyilvántartó szisztémák stb. A gyors és megalapozott döntések érdekében erősíteni kell az Intézeti Tanács működésének hatékonyságát, s úgy látom rendszeresen konzultálni kell a tanszékvezetőkkel is, annak érdekében, hogy lehetőleg ne az események utáni futás jellemezze az intézeti döntéseket. Meg fogom találni a módját, hogy megismerjem a professzorok, a doktoranduszok, és a dolgozók véleményét, meghirdetem az intézeti ügyek számára fenntartott fogadóórát.

A Földtudományi Intézet működését valószínűleg előnyösen befolyásolná, ha az 5 tanszék területileg egymáshoz közelebb helyezkedne el. Ennek a **széttagoltságnak** a csökkentésére, esetleg megszüntetésére azonban legfeljebb 2013-tól lehet számítani. A szóban forgó intézetvezetői ciklusban tehát még megmarad a jelenlegi tanszéki szétszórtság. Ugyanakkor nem gondolom, hogy önmagában a területi összevonásoktól gyökeresen megújuló működési körülményeket kellene várnunk. Az 5 tanszék közül 3 egymás mellett, 4 a főépületben működik, lényegében csak a Meteorológiai Tanszék különül el számottevően a többitől. Természetesen nem ilyen kedvező a kép, ha az összes tanszékhez tartozó helyiségeket figyelembe vesszük, a doktoranduszok szobái, a laboratóriumok elsősorban a földrajzi tanszék esetében vannak távol a tanszéki törzsterülettől. **Rendkívül zsúfolt** a 3 földrajz tanszék IV. emeleti térsége, itt a munkakörülmények – 3-4 oktató egy helyiségben – egyre kevésbé kielégítőek. (A hallgatói létszám 2012 utánra prognosztizált jelentős csökkenése csak csekély mértékben változtatna a helyzeten, hiszen a munkatársak körében elsősorban az oktatói tér zsúfoltsága vált ki jogos elégedetlenséget.) Nem hallgatható el ezeknek a tereknek **túlhasználtságából** eredő kopottsága, a rendszeres karbantartás, vagy pl. a világításkorszerűsítés elmaradása sem. Márpedig az egyetem, a kar, az intézet sikeres működésének egyre hangsúlyosabb eleme a fizikai millió állapota, az oktatási terek külső megjelenése, felszereltsége (pl. WiFi hálózathasználat lehetőségének megteremtése).

A tanszékek **oktatói állománya** általában kielégítő. Újabb docensi kinevezésekkel 2010-ben várhatóan folytatódik a magas átlagéletkorú vezető oktatói réteg fiatalodása, biztató a mögöttük felsorakozó fiatal adjunktusok, ill. tanársegédek előrehaladása. Minden jel arra mutat, hogy az elmúlt években elért 4-5 fős oktatói létszámbővülés üteme a közeljövőben lassulni fog. Ez nagymértékben függ attól, hogy sikerül-e megtartani a 80+50 fős BSc, ill. a 40 fő körüli MSc hallgatói létszámot. A munkaerőpiaci pozíciónk fényében ilyen létszámú évfolyamok képzése még kellő mértékben indokolható.

A személyi kérdések legkritikusabb vetülete egyrészt a doktori iskola működéséhez megkövetelt vezető oktatói állomány biztosítása, másrészt a doktoranduszok jelenlegi létszámának megőrzése. Nincsenek tartalékok az oktatást, kutatást segítő ügyviteli, laboratóriumi, technikai ill. könyvtárosi munkakörök betöltők létszáma tekintetében, legfeljebb a feladatok átcsoportosításában lehet csekély mozgásteret találni. Az ilyen jellegű változtatásoknak határozott korlátot szab a már említett területi széttagozottság, ugyanakkor nehezen folytatható az intézeti adminisztrációs feladatok jelenlegi kezelési módja. Az **ügyviteli alkalmazottak** munkájának összetettsége egy bizonyos változatoságot is biztosít, nem érzékelem, hogy ezek a munkatársak szorgalmaznák a tennivalóik profilírozását. Anyagi lehetőségeink függvényében kezdeményezni fogom az intézeti titkári munkakör létesítését, amelynek betöltésére egy fiatal oktatót kérek fel.

Az intézet jelenlegi **oktatási profiljának** – 2 BSc, 1 MSc, 6 szakirányú továbbképzés, levelező és távoktatási formában folytatott képzések – további bővítése, úgy gondolom alig indokolt, ill. megvalósításhoz nincsenek meg a reális feltételek. Jelenleg a szakirányok működtetése is bőven ad további feladatokat, a mesterképzés épp hogy elindult, még nem kellően bejáratottak pl. a külső gyakorlatok és a tanártovábbképzésben is bizonyára változás várható. Ezekben a képzésekben szinte kivétel nélkül több tanszék munkatársai vesznek részt, ezáltal a tanszékek közötti szoros együttműködés hagyományos területe. Az oktatáskoordináció sokszor túlbonyolítottnak, túladminisztráltnak érezhető menete jogosan vált ki ellenérzéseket. Ez nem kis részben az alapképzési szakok nagy létszámából, a sok szakirányból, ill. az átoktatási feladatokból következik. Szakterületünk sokszínűsége, a meteorológiától a turizmusig terjedő széles spektrum azonban olyan adottság, aminek megőrzése alapvető intézeti cél.

Meggyőződésem, hogy az oktatással kapcsolatos adminisztrációs feladatok egy kézbe koncentrálása javíthatná ugyan a hatékonyságot, de bármely oktató leterhelése ilyen feladatokkal nagyobb belső feszültséghez vezetne. Maradjon tehát a **megosztott feladatkezelés**, és törekedni kell a tanszéki felelősök kooperációjának a javítására. Az ötéves képzési forma lassú kifutása egyébként érezhetően könnyíteni fog a helyzeten. Fontosnak tartom, hogy az elektronikus kapcsolattartás és ügyintézés mellett bizonyos tervezett rendje legyen a közös feladatok ütemezésének, az érintettek kooperációjának a tanszékvezetőktől a tanteremhasználat beosztásában résztvevőig bezárólag. Ennek szervezése volna az intézeti titkár fő feladata

A mindenkit érintő feladatok másik kiemelt területe a **tudományos együttműködés**, bár a szakmai előrehaladás az oktatáshoz képest nyilvánvalóan inkább egyéni, ill. tanszéki érdek. A doktori iskola fenntartásának nehézségei, ill. az elmúlt években kellő ütemű szakmai teljesítmény hiányában elbocsátott oktatók példája mindenki számára kellő súlyú érv a tudományos előrehaladás prioritása mellett. Munkánk fokozottan teljesítményorientált külső megítélése jelenleg nem is ad módot másféle értékítéllehez. Még akkor sem, ha tudjuk, vannak kiváló oktatói adottságokkal rendelkező, de tudományosan kevésbé aktív kollegák, és fordítva, vannak, akik nagyobb sikereket érnek el a szakmai fórumokon, mint a katedrán.

A tudományos eredményesség növekvő fontossága a **kutatóegyetemi** besorolásért folytatódó törekvés tükrében várhatóan még csak fokozódni fog. Látjuk ugyanakkor, hogy a felsőoktatás finanszírozása túlzottan függ a hallgatói létszámtól. Ez nem kis ellentmondás, ami minket, a földtudományokat eddig is felemás módon érintett. Szakjaink népszerűsége előnyös a kari pozícióknak szempontjából, tudományos minősítettség szintje, ill. a pályázati aktivitás tekintetében azonban állandóan kritika éri az intézetet. Ha a jövőben csökken a hallgatói finanszírozás súlya és még inkább támogatandó a pályázati eredményesség és a kutatási potenciál növelése, az számunkra romló helyzetet vetít előre.

További hátrány, hogy a tudományos előrehaladás és a **pályázati lehetőségek** tekintetében komoly eltérések vannak az intézeten belül is. Az akadémiai elismertséget egyértelműen nehezebb megszerezni a meteorológiai és az ásvány és földtani tanszéken dolgozó kollégáknak, számukra a földrajzos alapképzettség miatt igen kedvezőtlen a tudományos starthelyzet. A kutatóegyetemi besorolással várható hangsúly áthelyeződés miatt az említett két tanszék szakirányú megerősítése elkerülhetetlennek látszik. Erre szükség van azért is, mert az említett két szakterület számára jobb a pályázati lehetőségek, a külső ipari háttértámogatók megszerzése, s a tudományos mutatók (impaktfaktor!) tekintetében is kedvezőbb adottságokkal rendelkeznek, mint a földrajz.

A pályázatokban való közös részvétel jelenlegi szintjét kielégítőnek tartom, nem ritka, hogy egy-egy pályázatban 2-3 tanszék munkatársai is részt vesznek. Nyilván ezt a pályázati együttműködést mindig lehet fokozni, bár az adminisztrációs terhek e téren is nőnek, s a befektetett munka sokszor nem térül meg. Jelenleg jó esélyt látok arra, hogy a pályázatok kezelése intézeti szinten egy kézbe fusson össze. Sajnos az egyre több pályázati kiírásnál előfeltételként jelentkező önrész biztosítása a mi szakterületünkön sokkal nehezebb, mint a többi intézetben, s úgy tűnik, nem számíthatunk kari pályázati alap létrehozására sem.

A Földtudományi Intézet **érdekérvényesítési pozícióját** a Természettudományi és Technológiai Karon belül gyöngének érezzük. Helyzetünket annak ellenére látjuk alárendeltnek, hogy időnként, helyenként, személyenként jó példák vannak működő kooperációkra közös oktatási és tudományos cél fűz pl. a Biológiai és Ökológiai vagy a Kémiai Intézethez. Kedvezőbb pozíciót a meglévő kari kereteken belül kívánok elérni. Amíg a műszaki és természettudományos képzés preferálása országosan meghirdetett cél, ennek előnyei miatt nem látok meggyőző indokot a TTK elhagyására.

Az intézet 32 oktatója és 14 dolgozója alapvetően tanszéki munkaközösségeket alkot, amelyek közvetlen tevékenységébe, belső életébe csak a tanszékvezetőkön keresztül kívánok hatni. Nagyobb figyelmet kívánok helyezni az **Intézeti szintű programokra**, e tekintetben az elmúlt években csak szórványos kezdeményezések voltak. Szorgalmazni fogom az ilyen alkalmak megszervezését.

Debrecen, 2009. december 9.

Dr. Csorba Péter
tanszékvezető egyetemi tanár